

Catedra de istoria medicinei, Facultatea de medicină a Universității din München
(cond. prof. dr. H. Goercke),

Secția de istoria medicinei a Institutului de igienă din București
(cond.: dr. Gh. Brătescu, cercetător științific)

DESPRE ROMÂNII CARE AU STUDIAT MEDICINA ȘI FARMACIA LA UNIVERSITATEA „LUDWIG-MAXIMILIAN“ DIN MÜNCHEN ÎN CEA DE-A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA

dr. H. Röhrich, dr. Gh. Brătescu

Intensificarea relațiilor economice, politice și culturale dintre Germania și România în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea a favorizat aflulxul tinerilor români către instituțiile germane de învățămînt superior. Universitatea din München se bucura la epoca aceea de un binemeritat renume, așa cum o demonstrează marea număr de studenți (în jur de două mii pe semestru) care frecventează diversele facultăți.

Ne vom referi în cele ce urmează doar la studenții în medicină și farmacie, originari din România, care au urmat cursurile universității bavareze. Datele prezentate aici sînt extrase din arhiva acestei venerabile instituții (*Amtlichen Verzeichnis des Personales der Universität München*) și apoi completate sistematic cu informațiile consemnate în lucrările medico-istoricilor români, în deosebi ale lui V. Gomoiu (6, 7) și Gh. Crăinicianu (5). Am utilizat de asemenea fișierul bio-bibliografic al Bibliotecii de istoria medicinei a Institutului de igienă și sănătate publică din București.

O bună parte din tinerii români au studiat medicina la München doar cîte un semestru sau două, trecînd apoi la o altă facultate, potrivit unei deprinderi înrădăcinate în universitățile germane. Vom căuta să-i menționăm aici pe toți aceia care figurează în materialul arhivistic, indiferent dacă au obținut titlul lor academic în capitala Bavariei sau au poposit aici ca studenți doar pentru o perioadă redusă.

Încă în prima jumătate a secolului al XIX-lea și-au încheiat studiile la München unii dintre reprezentanții de frunte ai vieții medicale din Principatele Dunărene, din care ne mulțumim să-i amintim pe Gheorghe Cucu-reanu (1814—1866), care în 1837 a prezentat teza *De infanticido*, devenind ulterior protomedic al Moldovei, și pe Friedrich Albert Wehnert (1817—1864), care a obținut titlul de doctor în 1843 și a funcționat apoi ca medic șef al orașului București (3).

În 1851 și-a susținut doctoratul la München Aristide Serphioti (1828—1905), originar din Grecia, dar stabilit ulterior în România, unde s-a remarcat ca un eminent chirurg, devenind director al Spitalului militar din Galați și apoi al celui civil din aceeași localitate. A fost președinte al Societății medicale din Galați și a participat la o serie de congrese internaționale de medicină.

În anul cînd Serphioti a obținut titlul de doctor în medicină, și-au terminat studiile farmaceutice în capitala Bavariei trei tineri care aveau să activeze în România. Îl vom menționa mai întîi pe Iosif Michalescu (Michales-

cu), care a condus la Iași farmaciile „Ștefan cel Mare” și „Paracelsus”; marele său merit este însă acela de a fi colaborat în 1859—1860 cu doctorul Nicolae Negură la organizarea primelor cursuri medico-chirurgicale în capitala Moldovei (1). Albert Votsch (Vosch) a condus o farmacie în orașul Huși. Cît despre Anton Lochmann (1826—1904), trebuie subliniat că el provenea dintr-o familie de origine germană care, începînd din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, a dat Moldovei o serie de distinși medici și farmaciști. El înșuși a fost vreme îndelungată proprietarul farmaciei „Hygeia” din Iași, în localul căreia obișnuiau să se adune notabilitățile orașului pentru a discuta despre chestiunile politice la ordinea zilei. Anton Lochmann a fost membru al Consiliului comunal și județean, precum și președinte al Camerei de comerț din Iași.

Un alt reprezentant al aceleiași familii, Petru Lochmann (1826—1898) a devenit, în 1852, doctor al Facultății de medicină din München, cu lucrarea inaugurală *Endo-et Pericarditis*. El a lucrat la spitalele din Botoșani și Iași și a fost, printre altele, bibliotecar al Societății de medici și naturaliști din Iași, societate care a jucat un rol eminent în stimularea vieții științifice din țara noastră.

În același an, și-a dat doctoratul la München Ion Kopecki, care se va stabili în Tecuci, ajungînd aici nu numai medic comunal și director al spitalului, dar și primar al orașului și un participant activ la campania pentru unirea celor două principate române, iar apoi un pasionat susținător al reformele antifeudale promovate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza (2).

Cel mai de seamă dintre românii care au studiat medicina în capitala Bavariei trebuie să fie însă considerat Iuliu Theodori (1834—1919). S-a născut la Roman; tatăl său a fost Alexandru Theodori, unul din cei mai distinși medici din Moldova.

Iuliu Theodori figurează la München atît în registrul Facultății de filozofie, unde îl găsim înscris în semestrul de vară 1858, cît și în cel al Facultății de medicină, unde este semnalat în semestrul următor. În același an, el va obține titlul de doctor în medicină la Berlin, cu o interesantă lucrare inaugurală *De Pellagra*, în care întîlnim primele informații ample în legătură cu prezența acestei boli în Moldova (rămîne de clarificat amănuntul că Theodori a frecventat Facultatea de medicină din München în 1858—1859, iar teza sa de doctorat de la Berlin e datată 1858).

Înapoindu-se în patrie, îndată după încheierea studiilor, a devenit medic militar, urcînd apoi întreaga scară ierarhică, pînă în 1892, cînd a fost numit inspector general al Serviciului sanitar al armatei. O carieră la fel de strălucită a realizat și pe linie didactică, funcționînd timp de decenii ca profesor de patologie și terapie generală la Facultatea de medicină din București. A fost membru al Consiliului sanitar superior și medic al Casei regale.

Activitatea sa științifică nu a fost prea bogată. Menționăm, printre altele, raportul pe care, în 1865, l-a publicat în „Monitorul medical” asupra afecțiunilor pe care le tratase în Spitalul militar din București; acest studiu este bazat pe concepțiile meteo-patologice care aveau pe atunci mulți adepți printre „hipocrațiștii” germani.

Mai amintim și faptul că, în timpul șederii sale la Berlin, Iuliu Theodori a studiat pianul cu profesorul Breineke. Ulterior a fost unul din animatorii vieții muzicale bucureștene și un susținător statornic al Conservatorului de muzică din capitală (8).

După ce a frecventat cursurile Facultății de medicină din München în semestrul de iarnă 1858—1859, Ion Lochmann obține aici titlul de doctor, cu lucrarea *De typho abdominalis*. A funcționat apoi ca medic la Iași, unde a ocupat și funcția de secretar secund al Societății de medici și naturaliști. În 1866 a devenit medic primar al Spitalului din Hirliu, localitate unde a încetat din viață în 1879 (9).

Sigismund Steiner (1838—1891), fiul unui chirurg bucureştean, apare începând din semestrul de iarnă 1860—1861 în matricolele Facultăţii de medicină din München (unde figurează şi ca Sigismundo de Steiner), unde în 1863 îşi ia doctoratul. În timpul Războiului de independenţă (1877—1878) a condus o ambulanţă cu sediul la Spitalul Colentina din Bucureşti. Ulterior a devenit medic şef al Spitalului evreiesc Caritas, din acelaşi oraş. A fost membru al Societăţii medico-chirurgicale din Bucureşti.

În matricolele Universităţii din München întâlnim şi pe un anume Leonhard von Steiner, originar din Bucureşti, care a studiat medicina în semestrul de iarnă 1859—1860, precum şi în semestrul de vară 1861. Nu i se cunoaşte nici un fel de activitate medicală în România.

Bucureşteanul Friedrich (Fridrich) Salich apare printre studenţii Facultăţii de medicină din München în semestrul de vară 1861. În acelaşi an obţine aici titlul de doctor, după care se înapoiază în ţară, unde intră în serviciul armatei, funcţionând şi la Spitalul militar din Iaşi. A devenit apoi medic al spitalului şi oraşului Roman, unde a încetat din viaţă în 1864.

Anton Tatuscheski (Tatusewski. Tatuseşcu), din Iaşi, a studiat farmacia la München în semestrul de iarnă 1861—1862 şi cele următoare. Întorcându-se în ţară, obţine în decembrie 1863 dreptul de liberă practică. În 1874 a deschis la Galaţi farmacia „La Speranţa”, pe care a condus-o pînă la moartea sa, survenită în 1897. A fost membru al Consiliului de igienă şi salubritate publică al oraşului Galaţi.

Andrea Jassinski, din Iaşi, a studiat farmacia la München în semestrul de iarnă 1861—1862, dobîndind tot aici diploma în 1862. În luna noiembrie a aceluiaşi an a primit dreptul de liberă practică în Principatele-Unite, după care devine proprietar al farmaciei „Steaua polară” din Iaşi, pe care o va vinde în 1875.

Emil-Leopold Fabini, din Călăraşi, unde tatăl său era doctor al spitalului şi al carantinei, a studiat farmacia la München în acelaşi semestru cu Jassinski. Înainte de aceasta fusese practicant la farmacia fratelui său Albert din Olteniţa, după care în 1859 trece examenul de provizor la Bucureşti. Dreptul de liberă practică l-a obţinut în octombrie 1862, după înapoierea sa de la München, devenind proprietar al farmaciei „Minerva” din Giurgiu, oraş în care în 1864 a fost numit membru al Consiliului de igienă şi salubritate al oraşului. Ulterior a condus oficine la Caracal, la Brăila şi apoi la Bucureşti, unde a decedat în 1901.

Josef Kósis (Cocsis), din Hirlău, a frecventat cursurile de farmacie de la München în semestrul de iarnă 1862—1863, obţinînd dreptul de a profesa în România în luna octombrie a aceluiaşi an.

Nicolae Stefaniuc a studiat farmacia la München în semestrul de vară 1862, unde şi-a căpătat diploma în 1863. În toamna aceluiaşi an a dobîndit libera practică în România şi s-a instalat în oraşul Neamţ, unde a fost diriginte al farmaciei „La coroana lui Ştefan Vodă”.

Tot în 1863 au devenit la München magiştri în farmacie Elias Schreier (Sraier) din Fintina Mare, care în 1864 va conduce farmacia „La ingerul” din Iaşi, şi Marin Kurtovich din Brăila, care va practica la Galaţi, ca girant al farmaciei „St. Gheorghe”.

După ce fusese în 1861 asistent farmacist în Moldova, Emil (Erman) Bruckner (1840—1904) din Birlad, şi-a completat studiile la München, în semestrul de iarnă 1863—1864. Înarmat cu diploma de magistru, obţine în august 1864 dreptul de liberă practică în patrie. El a preluat direcţia farmaciei din Birlad, fiind numit îndată şi membru al Consiliului de igienă şi salubritate al oraşului.

Mihail Bransch, din Bucureşti, a studiat farmacia în capitala Bavariei în semestrul de vară 1864, după ce fusese practicant la oficina lui Rissdörfer din oraşul său natal. A obţinut diploma de magistru la München, iar în septembrie 1864 i s-a confirmat dreptul de a practica în România. Menţionăm interesantele sale articole *Despre valerianatul de chinină* şi mai ales *Despre medicamentele poporane*, pe care le-a publicat în 1867, în „Monitorul medical”.

Ernst Bähr (Ber) a devenit asistent la Iaşi în 1862, iar peste doi ani îl aflăm lucrînd în acelaşi oraş la farmacia „Providenţa”. A studiat la München în semestrul de vară 1865.

Christian *Ellenberger*, din Bűdingen (?), a fost recunoscut asistent farmacist în România încă în 1862: îl găsim funcționând în 1864 la farmacia „La Mintuitorul” din Bacău. A fost înscris ca student la Műnchen în semestrul de vară 1867.

După ce fusese în 1864 elev în farmacia „La Ingerul” din Botoșani, Heinrich *Mondlicht* a studiat la Műnchen în semestrul de iarnă 1870—1871.

Cît despre medicii și farmaciștii din România care au frecventat ulterior Universitatea din Műnchen, (ne vom mărgini la semnalarea lor, fără a ne propune să mai prezentăm (oricît de sumar) activitatea acestora. Pe de o parte, ne obligă la aceasta lipsa de date în ce privește majoritatea dintre ei, iar pe de altă parte, trebuie recunoscut că mai nici unul nu s-a remarcat prin realizări deosebite pe plan profesional sau social.

Vom face o excepție, menționînd că în semestrul de iarnă (1867—1868) a frecventat cursurile facultății de medicină din Műnchen Șerban *Eminovici* (1841—1874), care a locuit aici pe Műllerstrasse 3.2; pînă acum se cunoștea că tînărul își făcuse studiile universitare la Viena, Erlangen și Berlin. Interesul manifestat de istorici pentru biografia acestui modest medic (despre care, de altfel, nu se știe nici măcar dacă a izbutit să obțină titlul de doctor), mort cu mințile rătăcite la 33 de ani, se datorește faptului că el a fost fratele genialului Mihai *Eminescu*.

Iata care mai sînt tinerii originari din România care, pînă la sfîrșitul secolului: al XIX-lea, au studiat medicina sau farmacia la Műnchen:

Karl *Klemensiewits*, din Fălticeni, în semestrul de iarnă 1868—1869, la farmacie;

Adolph *Budzinski*, din Iași, în semestrul de vară 1869, la farmacie;

Felix *Podhayski*, din Iași, în semestrul de iarnă 1869—1870 și în cel de vară 1870, la farmacie;

Alexander *Max*, din Botoșani, în semestrul de iarnă 1870—1871, la farmacie;

Ladislav *Lukacs*, din București, în semestrul de vară 1871, la farmacie; în semestrelor de iarnă 1871—1872 și 1872—1873, la medicină;

Robert *Bendorff*, din Iași, semestrul de vară 1871, la farmacie;

Carl *Schlesinger*, din Iași, în semestrul de iarnă 1871—1872, la farmacie; în semestrul de vară 1872, în cel de iarnă 1875—1876, în cele de vară 1876 și 1877, la medicină;

Joseph *Raitman*, din Roman, în semestrul de vară 1872, la farmacie;

Demetrius *Serrea*, din Tecuci, în semestrul de iarnă 1872—1873, la medicină;

Isidor *Fokschamanu*, din Fălticeni, în semestrul de iarnă 1872—1873 și cel de vară 1873, la farmacie;

Basil *Kurtovich*, din Brăila, în aceleași semestre, la farmacie;

Bernard *Torczanu*, din Bacău, în aceleași semestre, la farmacie;

Max *Fränkel*, din Iași, în semestrul de iarnă 1873—1874 și în cel de vară 1874, la farmacie;

George *Cociu*, din Iași, în aceleași semestre, la farmacie;

Isiel *Cohn*, din Iași, în semestrul de vară 1875, la farmacie;

Anton *Bulandra*, din Suceava, în același semestru, la farmacie;

Nicolaus *Flaischlen*, din Neamț, în semestrul de vară 1876, la medicină (ulterior, doctor de la Berlin și distins ginecolog stabilit în capitala Germaniei);

Hermann *von Milbacher*, din Focșani, în semestrul de vară 1877 și cele de iarnă 1878—1879 și 1879—1880, la medicină;

Nicol *Cicei*, din Brăila, în semestrul de iarnă 1879—1880, la medicină;

Nikolaus *Macry*, din Galați, în semestrul de vară 1891, la medicină.

Remarcăm, în concluzie că, un număr sporit de studenți români au frecventat Facultatea de medicină din Műnchen, mai ales pînă în 1857, anul înființării Școlii naționale de medicină și farmacie din București. Fără îndoială că și după această dată mulți români, proveniți mai cu seamă din familiile înstărite, mergeau să studieze medicina în străinătate, dar de regulă ei preferau facultatea de la Paris.

După 1860 se vor îndrepta către înaltele școli din capitala Bavariei mai ales farmaciștii, întrucît școala similară bucureșteană nu a ajuns prea repede la nivelul dorit.

Mai atrage atenția și faptul că marea majoritate a tinerilor din România care au studiat la München, erau originari din Moldova, unde practicau mulți medici și farmaciști de cultură germană, care țineau ca și copiii lor să frecventeze școlile din Germania.

Sosit la redacție: 24 iunie 1972.

Bibliografie

1. G. BARBU, Școala de chirurgie din Iași a doctorului N. Negură (1859—1860), în vol. Istoria medicinei. Studii și cercetări, București, 1957, p. 159—160. —
 2. G. BRĂTESCU, Participarea medicilor la lupta pentru consolidarea Unirii Principatelor, în vol. Omagiu lui Nicolae Gh. Lupu, București, 1965, p. 715. 3. G. BRĂTESCU, Sănătatea Bucureștilor (1862—1944). București, 1970, p. 23—31. 4. G. CĂLINESCU, Viața lui Mihai Eminescu, ed. III, București, 1938, p. 31—34. 5. GH. CRĂINICIANU, Literatura medicală românească, București, 1907, passim. 6. V. GOMOIU și colab., Repertor de medici, farmaciști, veterinari, vol. I, Brăila, 1938, passim. 7. IBIDEM. Adaos la vol. I, București, 1941, passim. — 8. E. NICHIFOR și C. BOCÎRNEA, Medicina și muzica, București, 1965, p. 110. — 9. P. PRUTEANU, Contribuție la istoricul spitalelor din Moldova, București, 1957, p. 300—301.
-